

Sağlıkla

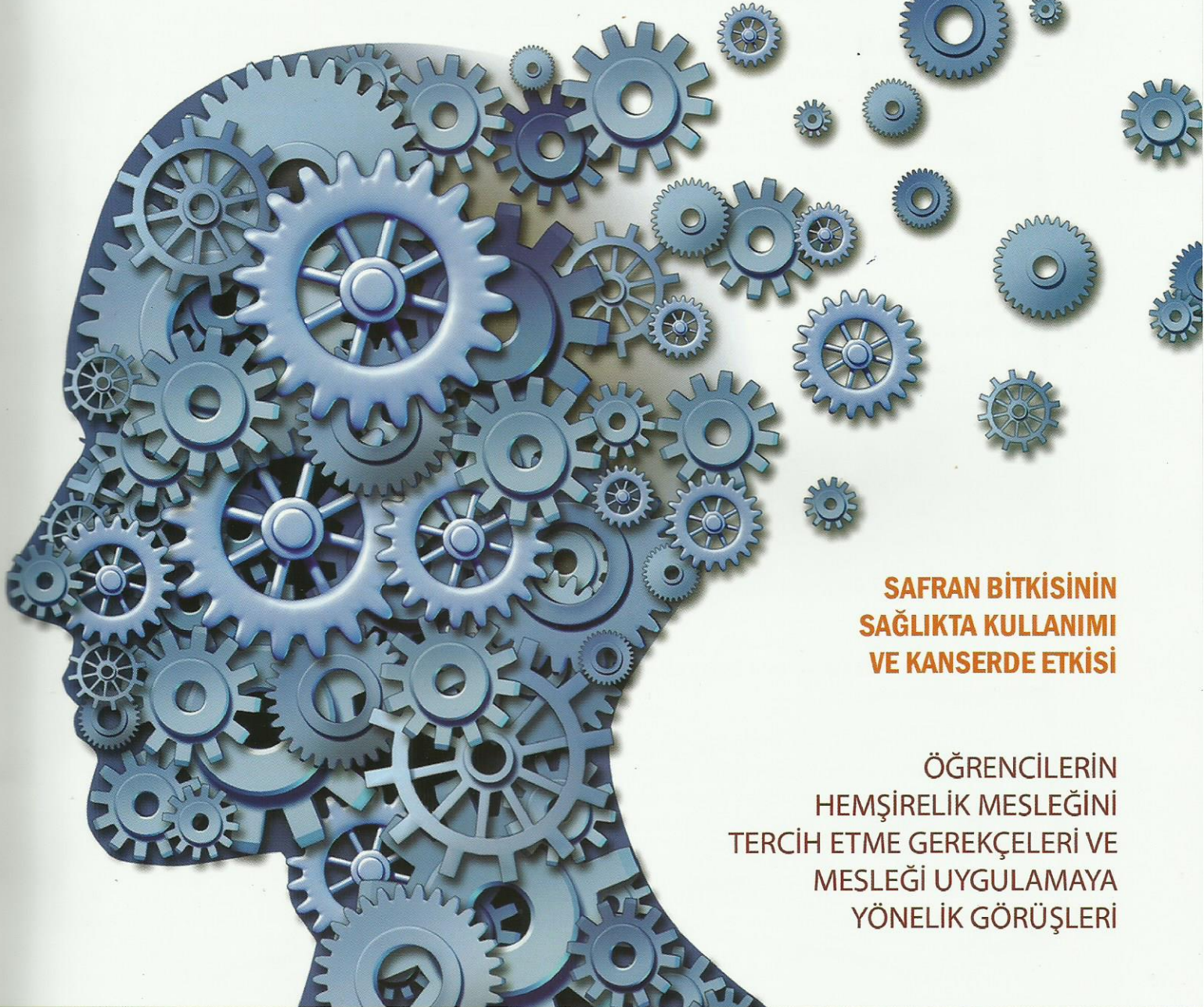
Hemşirelik Dergisi

ALZHEİMER

**DIYABET
HEMŞİRELİĞİ**

**İNCİTİL(ME)MİŞ
KADIN**

**SAFRAN BİTKİSİNİN
SAĞLIKTA KULLANIMI
VE KANSERDE ETKİSİ**

**ÖĞRENCİLERİN
HEMŞİRELİK MESLEĞİNİ
TERCİH ETME GEREKÇELERİ VE
MESLEĞİ UYGULAMAYA
YÖNELİK GÖRÜŞLERİ**

HEDEF CS Basın Yayın Adına Sahibi

Uğur Hakkı CANBAZ

Editör

Prof. Dr. Füsün TERZİOĞLU

Editör Yardımcıları

Yrd. Doç. Dr. Figen ARI İNCİ

Yrd. Doç. Dr. Handan BOZTEPE

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Başak AKKAYA

Yazı İşleri

Burcu SARPPELLİ

Grafik Tasarım Uygulama

Suat ŞAHİN

Satış Direktörü

Buğra SARPPELLİ

Abonelik İşleri

Deniz IŞIK

Dil Danışmanı

Arş. Gör. Yusuf UYAR

Alan Editörleri

Prof. Dr. Aytolan YILDIRIM

Prof. Dr. Emine EFE

Prof. Dr. Füsün TERZİOĞLU

Prof. Dr. Hatice TEL AYDIN

Prof. Dr. Selma DOĞAN

Prof. Dr. Zühal BAHAR

Doç. Dr. Dilek SARI

Doç. Dr. Nadiye ÖZER

Yıllık Abonelik

8 sayı Yurt içi Abonelik: 100 TL

8 sayı Yurt Dışı Abonelik: 125 TL

Baskı

Matsa Basımevi

İvedik Org. San. 558. Sk. No: 42

Tel: 0312 395 20 54 ANKARA

Baskı Tarihi 07.12.2015

Yayın Türü Süreli yayın

Hedef CS Basın Yayın

Müh. ve Dan. Hiz. Tic. A.Ş.

Yayın İdare Merkezi

Sokullu Mehmet Paşa Mah.

Çetin Emek Bulvarı

No: 41/2 Çankaya/ANKARA

Tel: 0.312 433 23 63 - 433 23 21

Fax: 0 312 482 23 21

saglikladergisi@gmail.com

saglikladergisi@hedefcs.com.tr

www.hedefcs.com.tr

İÇİNDEKİLER

4

ATAÇ - ALZHEİMER

- Alzheimer Hastalığına Genel Bir Bakış
- Alzheimer Hastasının Hemşirelik Bakımı: Günlük Yaşam Aktivitelerini Sürdürmek ve Desteklemek
- Alzheimer Hastasının Hemşirelik Bakımı: Ruhsal ve Davranışsal Sorunları Yönetme
- Alzheimer Hastasına Bakım Verenlerin Güçlendirilmesinde Hemşirenin Rolü
- Alzheimerli Hastalar İçin Teknoloji Destekli Güvenlik Uygulamaları

19

CERRAHİ HEMŞİRELİĞİ

Böbrek Nakli Sonrası Üriner İşlevlerin İzlemi

21

DOĞUM VE KADIN HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ

İncitil[me]miş Kadın

23

HEMŞİRELİK ESASLARI

İntramüsküler İlaç Uygulamalarında ShotBlocker Kullanımı

25

RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ

Öğrencilerin Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Gerekçeleri ve Mesleği Uygulamaya Yönelik Görüşleri

28

HALK SAĞLIĞI HEMŞİRELİĞİ

Total Diz Protezi Planlanan Hastalarda Hemşirenin Eğitici Rolü

31

HEMŞİRELİKTE YÖNETİM

Örgütsel Sessizlik Sağlık Çalışanlarının Sesi? Sessizliği?

33

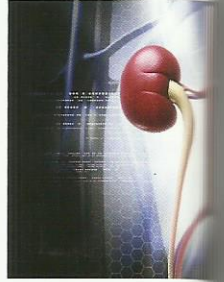
ÇOCUK HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ

Yenidoğanın Taburculuk Sonrası Rehospitalizasyonu ve Nedenleri

36

FİZİKSEL MUAYENE

Meme Tanılaması
Bölüm -1-
Anatomi ve Fizyoloji

38 Olgu Sunumu

Eğitimin Alzheimer'li Hastanın Bakım Vericisinde Bakım Yükü ve Yaşam Kalitesine Etkisi

Solunum Sıkıntısı İle Acil Servise Başvuran Hastanın Orem'in Öz Bakım Teorisine Göre Değerlendirilmesi

45 TAMAMLAYICI TIP

Safran Bitkisinin Sağlıkta Kullanımı ve Kanserde Etkisi

46 MATE BİTKİSİNİN SAĞLIKTA KULLANIMI VE OBEZİTE ÜZERİNE ETKİSİ

48 ÖĞRENCİ ETKİNLİKLERİ

50 BESLENME

Besinlere Uygulanan Isıl İşlem Sonucu Oluşan Zararlı Bileşikler

53 KARIYER GELİŞİMİ

Diyabet Hemşireliği

55 HEMŞİRELİKTE GELİŞMELER

Alzheimerli Hastalar İçin Teknoloji Destekli Güvenlik Uygulamaları

57 DERNEKLERİMİZİ TANIYALIM

AMERİKAN HEMŞİRELER BİRLİĞİ (AMERICAN NURSES ASSOCIATION-ANA)

58 ANI DEFTERİ

60 KÜLTÜR-SANAT

62 ALANDAN HABERLER

64 BULMACA

Hakem Kurulu

- Prof. Dr. Ayfer KARADAKOVAN
Prof. Dr. Ayfer TEZEL
Prof. Dr. Ayşe KARADAĞ
Prof. Dr. Ayşe BEŞER
Prof. Dr. Behice ERCİ
Prof. Dr. Besti ÜSTÜN
Prof. Dr. Deniz ŞELİMEN
Prof. Dr. Emine Ümit SEVİĞ
Prof. Dr. Fatma ETİ ASLAN
Prof. Dr. Gülşen TERAKYE
Prof. Dr. Gürsel ÖZTUNÇ
Prof. Dr. Hediye ARSLAN ÖZKAN
Prof. Dr. Kamile KUKULU
Prof. Dr. Nedime KÖŞGEROĞLU
Prof. Dr. Nevin ŞANLIER
Prof. Dr. Nezihe KIZILKAYA BEJİ
Prof. Dr. Nuran KÖMÜRÇÜ
Prof. Dr. Nursen ÇINAR
Prof. Dr. Sabire YURTSEVER
Prof. Dr. Sebahat GÖZÜM
Prof. Dr. Sevim ÇELİK
Prof. Dr. Türkân Ö. PASİNLİOĞLU
Prof. Dr. Ülkü BAYKAL
Prof. Dr. Yavuz YAKUT
Prof. Dr. Yurdagül ERDEM
Doç. Dr. Aygül AKYÜZ
Doç. Dr. Ayla AKKAŞ GÜRSOY
Doç. Dr. Ayla ÜNSAL
Doç. Dr. Ayla YAVA
Doç. Dr. Ayşe ÇİL AKINCI
Doç. Dr. Celale TANGÜL ÖZCAN
Doç. Dr. Evşen NAZİK
Doç. Dr. Fatma GEBECİ
Doç. Dr. Gül PINAR
Doç. Dr. Gülbeyaz CAN
Doç. Dr. Gülsüm ANÇEL
Doç. Dr. Hatice BAL YILMAZ
Doç. Dr. İlknur AYDIN AVCI
Doç. Dr. Meral KELLECI
Doç. Dr. Meryem YILMAZ
Doç. Dr. Nefise BAHCECİK
Doç. Dr. Nuran TOSUN
Doç. Dr. Papatya KARAKURT
Doç. Dr. Sevbhan ARSLAN
Doç. Dr. Sevil İNAN
Doç. Dr. Sezer KISA
Doç. Dr. Tülay YAVAŞ
Doç. Dr. Yasemin KUTLU
Yrd. Doç. Dr. Ahmet UHRİ
Yrd. Doç. Dr. Arzu KARABAĞ AYDIN
Yrd. Doç. Dr. Arzu Kader HARMANCI SEREN
Yrd. Doç. Dr. Aygül KISSAL
Yrd. Doç. Dr. Besey ÖREN
Yrd. Doç. Dr. Cantürk ÇAPIK
Yrd. Doç. Dr. Dilek TUNALI
Yrd. Doç. Dr. Emine ERDEM
Yrd. Doç. Dr. Emine TÜRKMEN
Yrd. Doç. Dr. Fatma ORGUN
Yrd. Doç. Dr. Fatma ERSİN
Yrd. Doç. Dr. Funda ÖZDEMİR
Yrd. Doç. Dr. Gülçin AVŞAR
Yrd. Doç. Dr. Nihal GÖRDES AYDOĞDU
Yrd. Doç. Dr. Neslihen GÜNÜŞEN
Yrd. Doç. Dr. Serap BALCI
Yrd. Doç. Dr. Serap EJDER ALPAR
Yrd. Doç. Dr. Sevcan ATAY
Dr. Betül SÖNMEZ

SAFRAN BİTKİSİNİN SAĞLIKTA KULLANIMI VE KANSERDE ETKİSİ

A. AKPINAR

Sürmene Devlet Hastanesi

Yrd. Doç. Dr. Ayfer BAYINDIR ÇEVİK

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Sağlık Yüksekokulu

Safranin halk arasında sağlıkla ilgili bir çok alanda kullanıldığı bilinmektedir. Son yıllarda kanser hastaları arasında safran kullanımı artmıştır (Zhang vd., 2013). Bu çalışmada ülkemizde yetişmekte olan ve yeterince önemi kavranmamış safran bitkisinin sağlıkta kullanım alanlarına değinmek ve safran kanser ilişkisini irdelemek amaçlanmıştır.

BOTANİK ÖZELLİKLERİ

Latincesi *Crocussativus* L., yöresel adı Safran'dır. Bileşiminde uçucu yağ (% 0.4-1.5), pikrokrosin ve krosin esas maddelerini içerir. Safran dünya piyasalarında tıbbi ve aromatik bitkiler içinde yer almaktadır. Safran ismi hem bitki hem de baharat olarak kullanılmaktadır (Baytop, 1999). *CrocusSativus* L. bitkisinin çiçeğinin parlak kırmızı boyuncuk (stilus) ve tepçik (stigma) kısımları kullanılarak safran bitkisi veya baharatı elde edilmektedir. Safrana kokusunu *safranal*, tadını *picocrocin* ve rengini *crocin* maddelerinin verdiği; bu maddelerinde *crocussativus* L.'nin kırmızısı ve üç parçalı stigmalarında bulunduğu tespit edilmiştir (Plessner vd., 1989). Sonbaharda çiçek açan, 20-30 cm boyunda, soğanlı bir kültür bitkisidir. Yaprakları uzun ve koyu yeşil renklidir. Çiçekleri mor renklidir. Tepçiklerinden elde edilen safran; renk, tat ve koku verici olarak kullanılır.

KULLANIM ALANLARI

Literatürde safranin sinir sistemi rahatsızlıkları ve uykusuzlukta yatıştırıcı

olarak kullanılabileceği, solunum sistemi rahatsızlıklarında astım ataklarının önlenmesinde ve öksürüğün baskılanmasında faydalı olduğu, genital sistem rahatsızlıklarında adet düzensizliklerinin ve ağrılarının kontrolünde etkili olduğu, tüp bebek uygulamalarında fazla sayıda oosit elde etmeye yaradığı; bir başka ifade ile sağlık alanında pek çok sorunun yönetiminde kullanılabileceği bildirilmiştir (Makri vd., 2013;Bandeghi vd., 2014). Ancak safran ile ilgili yapılan çalışmaları incelediğimizde, bu etkileri ile ilgili çalışma sonuçlarının daha çok hayvan çalışmaları ile sınırlı olduğu görülmektedir. Bundan dolayı safran bitkisinin etkileri hakkında daha kesin ifadeler kullanabilmek için insan üzerinde ve sağlığın farklı kullanım alanlarında yapılmış daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğunu söylemek mümkündür.

Yapılan araştırmalarda vücutta artan safran özü, karotenoidler ve belirtilen ana bileşenlerin kansere karşı kemopreventif özelliklere sahip olduğu ortaya konmuştur (Festuccia vd., 2014; Mousavi ve Bathaie; 2011).

Erkek farelerle yapılan hayvan deneylerinde prostat kanserinde oral yolla verilen safranin içerdiği yüksek karotenoidler nedeni ile antitümör etkisi gösterdiği belirlenmiştir (Festuccia vd., 2014). Zhang ve arkadaşları tarafından (2013) yapılan bir çalışmada ise safranin içeriğindeki serbest radikaller nedeniyle kemopreventif olduğu gösterilmiştir. Yine safranin pankreas kan-

seri gibi farklı kanser türlerinde de apoptozis mekanizmasında hücre büyümesini engelleyici rolü olduğu bildirilmektedir (Bakshi vd., 2010). Diğer taraftan 30 fare üzerinde yapılan randomize kontrollü bir çalışmada ise safran içeriğindeki petaletanolik ekstraktın kan değerleri, immün sistem ve dalak histolojisi üzerinde etkisinin olmadığı belirlenmiştir (Babeı vd., 2013). Oda sıcaklığında kurutulmuş safran stigmalarından 10 gramının su içerisinde 30 dakika bekletilmesi yoluyla elde edilen ekstraktın dişi farelerde yumurta gelişimi ve fertilizasyon üzerinde olumlu etkisi olduğu bildirilmiştir (Tavana vd., 2011). Bir başka çalışmada ise safranin sperm sayısı üzerinde olumlu etkisi olduğu bildirilmektedir (Asadi vd., 2014). Safran ekstraktı enjekte edilen farelerde 21 gün sonra elde edilen sonuçlara göre; safranin beyin, karaciğer ve böbreklerin kronik strese bağlı oksidatif stresten zarar görmesini engelleyebileceği tespit edilmiştir (Bandeghi vd., 2014). Makri ve arkadaşları (2013) tarafından yürütülen bir çalışmanın sonuçlarında ise safran özütünün gözdeki kataraktı önlediği belirtilmektedir.

Yapılan literatür taramasından hareketle safran bitkisinin sağlık konusunda insanlığın hizmetine sunulması gereken dünya çapında bir bitki olduğu ifade edebilir, ancak insan üzerindeki etkinliğini kesin bir şekilde ifade edebilmek için daha fazla randomize kontrollü çalışmanın yapılmasına ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Kaynaklar

- Asadi, M. H., Zafari, F., Sarveazad, A., Abbasi, M., Safa, M., Koroji, M. et al. (2013). Saffron improves epididymal sperm parameters in ratsexposedtocadmium. *NephroUrol-Mon.*,6(1), e12125.
- Babaei, A., Arshami, J., Haghparast, A., &DaneşMesgaran, M. (2014). Effects of saffron (*Crocussativus* L.) petalethanolicextract on hematology, antibodyresponse and spleenhistology in rats. *Avicenna J Phytomed.* 4(2), 103-109.
- Bakshi, H., Sam, S., Rozati, R., Sultan, P., Islam, T., Rathore, B. et al. (2010). DNA fragmentationandcellcyclearrest: A hallmark of apoptosisinducedbycrocinfromKashmiriSaffronin a humanpancreaticcancercellline. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention*, 11, 675-679.

- Baytop, T. (1999). Türkiye'de bitkiler ile tedavi. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Bandeghi, A. R., Rashidy-Pour, A., Vafaei, A. A., Ghadroost, B. (2014). Protectiveeffects of *crocussativus* l. extractandcrocinagainst chronic-stressinducedoxidativedamage of brain, liverandkidneys in rats. *AdvPharm-Bull.* 4(2), 493-499.
- Festuccia, C., Mancini, A., Gravina, G. L., Scarsella, L., Lorens, S., Alonso, G. L. et al. (2014). Antitumoreffects of saffron-derivedcarotenoids in prostatecancercellmodels. *Biomed-ResInt.* 135048.
- Makri, O. E., Ferlemi, A. V., Lamari, F.N., &Georgakopoulos, C. D. (2013). Saffronadministrationpreventsselenite-inducedcataractogenesis. *MolecularVision*, 19, 1188-1197.

- Mousavi SZ, Bathaie SZ. Historicaluses of saffron: Identifyingpotentialnewavenuesfor modern research. *Avicenna Journal ofPhyto-medicine.* 1(2), 57-66.
- Tavana, S., Eimani, H., Azarnia, M., Shahverdi, A., &Eftekhari-Yazdi, P. (2012). Effects of saffron (*Crocussativus* L.) aqueousextract on invitromaturation, fertilizationandembryodevelopment of mouseoocytes. *Cell J.* 13(4), 259-264.
- Plessner, O., Negbi, M., &Basker, D. (1989). Effectsof temperature on theflowering of thesaffroncrocus(*CrocusSativus* L.): Inductionof hysteheranthy. *Isr. J. Bot.*,38, 11-17.
- Zhang, Z., Wang, C. Z., Wen, X. D., Shoyama, Y., &Yuan, C. S. (2013). Role of saffronand it is constituents on cancerchemoprevention. *PharmBiol.* 51(7), 920-924.